

Ioana Nely MILITARU

**DREPTUL AFACERILOR.
INTRODUCERE ÎN DREPTUL
AFACERILOR. RAPORTUL JURIDIC
DE AFACERI. CONTRACTUL**

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2013, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
DISTRIBUIT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA AUTOAREI,
APLICATĂ PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MILITARU, IOANA NELY

Dreptul afacerilor, Introducere în dreptul afacerilor,

Raportul juridic de afaceri, Contractul / Ioana Nely Militaru. –

București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-036-5

336(498)

347.7(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

DISTRIBUȚIE:

tel.: **021.314.93.15**

fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

TITLUL I

INTRODUCERE ÎN DREPTUL AFACERILOR

CAPITOLUL I

Concepte fundamentale ale teoriei. Dreptului și statului

§ 1. ETIMOLOGIA CUVÂNTULUI „DREPT”¹

Cuvântul **drept** derivă din latinescul **directum**, care indică direcție în sens direct sau de-a dreptul (ca adverb), arată diferite însușiri, în sens de linie dreaptă sau drum (ca adjectiv). În sens figurat desemnează ceea ce este în conformitate cu regula sau cu legea. Același sens figurat (metaforic) se regăsește în: limba engleză *right*, pentru dreptul subiectiv², iar pentru dreptul obiectiv³ *law*, în germană, de largă utilizare este termenul *Recht*, iar pentru dreptul subiectiv se folosește termenul *Berechtigung*, în franceză dreptul obiectiv este redat prin cuvântul cu literă mare *Droit*, iar pentru dreptul subiectiv, același cuvânt, cu literă mică, *droit*, în spaniolă *derecho*, în italiană *dirrito*. Ceea ce noi denumim astăzi *drept* în limba română este desemnat în limba latină *jus*, în sens de lege, drept, dreptate. În vorbirea curentă, însă se utilizează de cele mai multe ori sensul noțiunii de drept ca drept subiectiv: dreptul la vot, dreptul la muncă, dreptul la îndemnizație, dreptul la concediu etc. În afara termenului de drept, se utilizează și termenul de **juridic**, utilizat ca adjectiv (normă juridică, raport juridic, persoană juridică, limbaj juridic, etc.), dar și în sensul ce excede noțiunii de drept (obiectiv sau subiectiv)⁴. Juridicul reprezintă o componentă a realității sociale, alături de politic, etic, moral, religios, economic etc. Fenomenul juridic este unul dintre fenomenele sociale⁵, funcționând ca un criteriu de distincție dintre acestea⁶, reflectat îndeosebi pe plan normativ⁷ prin edictarea și redactarea normelor juridice.

§ 2. ACCEPȚIUNILE ȘI DEFINIȚIA DREPTULUI

Cuvântul drept are mai multe accepțiuni.

a) Într-o primă accepțiune dreptul reprezintă totalitatea **normelor juridice** adoptate de organele statului care reglementează **raporturile juridice** dintre membrii unei

¹ A se vedea, D. Ștefănescu, *Drept civil*, Ed. Oscar Print, București, 2000, p. 12; și B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *Drept civil*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 21; și I. Urs, S. Angheni, *Drept civil*, vol. I, București, Ed. Oscar Print, 1998, p. 18; și N. Popa, M.- C. Eremia, S. Cristea, *Teoria generală a dreptului*, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 30.

² A se vedea accepțiunea dreptului subiectiv în Secțiunea 2 din prezentul Capitol.

³ A se vedea accepțiunea dreptului obiectiv în Secțiunea 2 din prezentul Capitol.

⁴ A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 31.

⁵ Fenomenele sociale se reflectă în sistemul științelor sociale: istorie, sociologie, etică, politologie, economie politică, demografie etc.

⁶ A se vedea, J. Carbonnier, *Sociologie juridique*, A. Colin, Paris, 1977, pp. 17 și urm.

⁷ A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 32.

comunități (statale), a căror respectare obligatorie este garantată la nevoie prin forța de constrângere statală.

Dreptul, definit în raport cu obiectul său, adică în raport cu relațiile sociale supuse reglementării, cuprinde ansamblu de reguli (norme) juridice - legi, decrete, hotărâri, ordine, instrucțiuni, etc. - care guvernează conduita oamenilor și asigură exercitarea drepturilor acestora¹. Accepțiunea menționată corespunde noțiunii de **drept obiectiv**. Prin urmare, **dreptul obiectiv este creat în mod general și impersonal, cu posibilitatea de aplicare la toate persoanele și cazurile ce s-ar putea cuprinde în prevederile sale**².

Totalitatea normelor de drept, adică dreptul obiectiv în vigoare la un moment dat dintr-un stat dat formează **dreptul pozitiv**³.

b) În al doilea rând, prin drept se înțelege **posibilitatea, prerogativa, facultatea unei persoane, denumită subiect de drept, de a avea o anumită conduită:**

- **de a-și valorifica un drept sau de a-și apăra împotriva unor terțe persoane un anumit interes, legalmente protejat**⁴, *spre exemplu de a exercita dreptul de proprietate, cu toate prerogativele acestuia, și de a-l apăra prin acțiunea în revendicare dacă bunul ce formează obiectul proprietății respective se află în posesia nelegitimă a unui terț.*

- **de a îndeplini anumite acte juridice** (în sens de încheiere și executare), *spre exemplu, de a lansa o ofertă, de a accepta o ofertă, de a încheia un contract, de a dobândi un drept de proprietate.* Prin încheierea de acte juridice o persoană, denumită subiect activ sau creditor, își exercită drepturile prevăzute și ocrotite de dreptul obiectiv, pretinzându-i persoanei obligate, denumită subiect pasiv sau debitor, o conduită corespunzătoare dreptului său, conduită ce poate fi impusă prin forța de constrângere statală. De reținut că obligația, ca și dreptul subiectiv, este reglementată de dreptul obiectiv, ca drept general și impersonal.

În această accepțiune dreptul este definit în raport cu subiectul său, și se numește **drept subiectiv**.

c) În a treia accepțiune, cuvântul drept desemnează sintagma „**știința dreptului**”⁵ știință social-umană, care studiază fenomenul juridic în toate formele sale de manifestare în condiții social-istorice determinate⁶.

Știința dreptului, respectiv, științele juridice⁷, studiază legile existenței, ale dezvoltării statului și dreptului, instituțiile politice și juridice, formele lor concret istorice,

¹ A se vedea, B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *op cit.*, p. 23.

² A se vedea, D. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 13

³ *Idem.*

⁴ A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 31

⁵ În ceea ce privește caracterizarea dreptului ca știință a se vedea, G. del Vecchio, *Lecții de filosofie juridică*, Ed. Europa Nova, traducere de I.C. Drăgan, 1993; D. Ciobanu, *Introducere în studiu dreptului*, Ed. Hyperion, XXL, 1991; I. Ceterchi, I. Craiovan, *Introducere în Teoria generală a dreptului*, Ed. All, 1992; R. Motica, G. Mihai, *Fundamentele dreptului. Teoria și filosofia dreptului*, Ed. All, 1997; I. Craiovan, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Militară, 1997; I. Dogaru, D.C. Dănișor, G. Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Științifică, 1999; A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 32 (și operele citate acolo).

⁶ *Idem.*, p. 2.

⁷ Dintre științele juridice exemplificăm: teoria generală a dreptului; științele juridice de ramură (știința dreptului constituțional, a dreptului administrativ, a dreptului civil, a dreptului comercial, a dreptului familiei, a dreptului muncii, a dreptului penal, a dreptului financiar și fiscal), științele istorice (știința dreptului dreptului românesc, istoria generală a dreptului), științele auxiliare (medicina legală, statistica juridică, logica juridică etc.); a se vedea, B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *op. cit.*, p. 22; și G. Boboș, *Teoria generală a dreptului*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1994, pp. 8 și urm.

corelația cu celelalte componente ale sistemului social, modul în care instituțiile politico-juridice influențează societatea și suportă, la rândul lor, influența socială¹. Știința dreptului studiază juridicul în toate formele sale de manifestare².

Definiție. Dreptul este un **ansamblu de reguli obligatorii, edictate ori recunoscute de stat, asigurate și garantate de acesta, cu scopul organizării și disciplinării conduitei oamenilor, respectiv, a subiecților de drept (persoane fizice, persoane juridice), în cadrul relațiilor sociale la care aceștia participă, în condițiile garantării unui climat de manifestare a libertăților și drepturilor fundamentale ale omului și a statornicirii spiritului de dreptate - reguli care se îndeplinesc de bună voie, iar dacă sunt încălcate, prin aplicarea constrângerii statale**³.

§ 3. SISTEMUL DREPTULUI. DIVIZIUNILE ȘI RAMURILE DREPTULUI

3.1. Sistemul dreptului

Ceea ce caracterizează societatea modernă - atât la nivel național, cât și european - este tendința de amplificare a activității normative a organelor autorizate în acest scop. Rezultatul este un număr mare de acte normative pentru care se necesită o organizare, o ordonare a lor, în funcție de anumite criterii⁴.

Din această perspectivă dreptul nu trebuie privit ca o juxtapunere de acte normative, respectiv, de norme juridice, el se prezintă, „el există ca un **sistem**, ca un ansamblu organizat și logic, care implică relația întreg-parte”⁵.

Norma juridică, privită în mod abstract - în sens de construcție juridică, reprezintă elementul de bază, celula, sistemului dreptului.

Toate normele juridice, prin raportare la relațiile sociale pe care le reglementează, se grupează în **instituții și ramuri ale dreptului**. În sprijinul acestei afirmații doctrina juridică precizează că „toate instituțiile juridice alcătuiesc un vast sistem, iar armonia acestuia, care relevă armonia lor organică, ne oferă prin ea însăși, înțelegerea lor completă”⁶.

Cea mai largă grupare a normelor juridice în cadrul sistemului de drept o reprezintă ramura de drept.

Ramura de drept este un ansamblu de norme juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un anumit domeniu al vieții sociale. Criteriile după care se structurează ramurile de drept se completează în vederea delimitării lor. Aceste criterii sunt⁷:

¹ A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 32 (și operele citate acolo).

² A se vedea, A.S. Popescu-Cruceru, „Stabilitatea legislativă și eficiența statală”, *Revista Română de Statistică*, nr. 3/martie-supliment, revistă monitorizată ISI Thomson Philadelphia, București, 2009, pp. 258-264.

³ Doctrina de specialitate a oferit studii ample de analiză a noțiunii, a naturii, a scopului dreptului, în vederea unei definiții cât mai cuprinzătoare a științei dreptului, și anume: I. Dogaru, D.C. Dănișor, G. Dănișor, *op. cit.*, pp. 37-45; D. Mazilu, *Teoria generală a dreptului*, Ed. All Beck, 1999, pp. 39-64; N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 77;

⁴ A se vedea, N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 67.

⁵ *Idem*.

⁶ A se vedea Savigny, *System des heutigen romischen Rechts*, apud Ph. Malaurie, p. 204, citat de N. Popa (...), *op. cit.*, p. 67.

⁷ A se vedea, N. Popa (...), *op. cit.*, 68-69.

- **obiectul reglementării juridice** format din relațiile sociale specifice unui domeniu anume; *spre exemplu în ramura dreptului civil obiectul de reglementare este format din relațiile sociale cu conținut patrimonial și relațiile personale, nepatrimoniale; ramurile dreptului fiscal, financiar, administrativ etc. privesc relațiile sociale cu caracter patrimonial;*

- **metoda reglementării** constă în modalitatea de influențare a conduitei oamenilor în cadrul relațiilor sociale respective; *spre exemplu, metoda reglementării dreptului civil este aceea a egalității, și anume, părțile (subiectele) în vederea încheierii unui raport juridic civil (contract) se află pe poziție de egalitate juridică. În concret, în vederea încheierii unui contract de vânzare cumpărare atât vânzătorul, cât și cumpărătorul negociază clauzele contractului de pe aceeași poziție de egalitate, pe bază de negociere. În ramura dreptul fiscal, părțile sau subiectele raporturilor juridice fiscale se află pe poziție de subordonare, acestea sunt: statul reprezentat, prin organele fiscale, investite cu atribuții specifice realizării veniturilor fiscale, iar, pe de altă parte, contribuabilii, reprezentați de persoane fizice sau persoane juridice obligate să plătească impozitele, taxele, și celelalte venituri ale bugetului de stat¹. Contribuabilul are obligația fiscală, stabilită unilateral de către stat (nu pe bază de negociere ca în cazul raportului juridic civil) de a plăti o anumită sumă de bani, la termenul stabilit, în contul bugetului de stat²;*

- **principiile comune** ramurii de drept respective. *Spre exemplu, pentru dreptul civil exemplificăm următoarele principii: principii fundamentale ale dreptului civil (principiul proprietății, principiul bunei-credințe, principiul egalității în fața legii civile, principiul ocrotirii drepturilor subiective ori al garantării lor, etc.), principii ale instituțiilor dreptului civil (principiul consensualismului, principiul forței obligatorii - pacta sunt servanta, principiul relativității - res inter alios acta, aliis necque nocere necque prodesse potest etc.)³. Pentru dreptul fiscal exemplificăm următoarele principii: neutralitatea impunerii, certitudinea impunerii, echitatea fiscală etc.⁴.*

✓ În cadrul fiecărei ramuri de drept, normele juridice formează ansambluri normative mai restrânse, denumite **instituții juridice**⁵. Instituția juridică, cuprinde prin urmare, norme juridice legate organic între ele care reglementează un grup de relații sociale înrudite după metoda de reglementare specifică ramurii respective⁶.

Spre exemplu, pentru dreptul civil distingem instituția prescripției, a dreptului de proprietate, a persoanei fizice, a persoanei juridice, a nulității, a actului juridic civil, a contractului, etc. Pentru dreptul penal, distingem instituția infracțiunii, a tentativei, a complicității, a coautoratului etc. Pentru dreptul fiscal, distingem, instituția impozitului, a taxei pe valoarea adăugată, a accizelor, a taxelor vamale etc.

¹ A se vedea, art. 17 Cod de procedură fiscală, citat de D. Șova în *Drept fiscal*, Ed. C.H. Beck, București, 2011, pp. 52-53.

² *Idem*, 59.

³ A se vedea, G. Beleiu, *Drept civil*, ed. a VI a revăzută și adăugită de M. Nicolae, P. Trușcă, Casa de editură și presă „Șansa” SRL București, 1999, p. 36.

⁴ A se vedea, D. Șova, *op. cit.*, p. 30 și urm.

⁵ A se vedea, N. Popa (...), *op. cit.*, 69.

⁶ *Idem*.

3.2. Diviziunile dreptului

Principalele diviziuni ale dreptului sunt pe de o parte, dreptul internațional și dreptul intern, pe de altă parte, dreptul public și dreptul privat.

Definirea **dreptului internațional** este pusă în lumină de prezența unui element de extraneitate, care reprezintă o împrejurare de fapt datorită căreia un raport juridic are legătură cu două sau mai multe sisteme de drept¹.

La rândul său, dreptul internațional se divide în drept internațional public și drept internațional privat².

Dreptul internațional public este acea ramură a dreptului, privită ca ansamblu de norme juridice, scrise sau nescrise, create în principal de către state, dar și de către celelalte subiecte de drept internațional³, având ca scop reglementarea relațiilor internaționale ce se stabilesc între ele⁴. Obiectul de studiu al dreptului internațional public este format din raporturile dintre state, în cadrul societății internaționale⁵; *spre exemplu, Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară 1996*.

Dreptul internațional privat reglementează raporturi între persoane fizice și/sau juridice, având ca obiect determinarea dreptului aplicabil (legii aplicabile) în cazurile de conflicte de competență între două sau mai multe ordini juridice naționale, în vederea soluționării unui litigiu între astfel de persoane⁶.

Obiectul de studiu al dreptului internațional privat este format din raporturile civile, comerciale, precum și alte raporturi de drept privat cu element de extraneitate (art. 2557 Cod civil). *Spre exemplu, obiectul unui contract de vânzare-cumpărare este situat în străinătate, sau una dintre părțile contractante este de altă cetățenie (dacă e persoană fizică) sau altă naționalitate (dacă este persoană juridică)*.

Dreptul intern cuprinde ansamblu de norme juridice care reglementează raporturile juridice ce iau naștere, se modifică/se desfășoară sau se sting în cadrul fiecărui stat, în cadrul sistemului său juridic național⁷. Potrivit criteriilor tradiționale ce guvernează această diviziune a dreptului, și anume, interesul general, statal, pentru dreptul public și interesul personal, particular, privat, pentru dreptul privat, dreptul intern se împarte la rândul său, în drept public și drept privat⁸.

¹ Elementul de extraneitate nu este un element distinct al raportului juridic alături de subiecte, conținut și obiect, ci intră în componența acestora; a se vedea în acest sens; I. Macovei, *Drept internațional privat*, ed. a II a, Ed. Ars Longa, Iași, 2001.

² N-am precizat în text criteriile tradiționale de împărțire a dreptului internațional în drept internațional public și drept internațional privat, deoarece teoria juridică fie le-au completat fie le-au abandonat.

³ Alte subiecte de drept internațional, decât statele, sunt: organizațiile internaționale, Vaticanul, organizațiile internaționale neguvernamentale, popoarele, societățile transnaționale; a se vedea A. Bolintineanu, A. Năstase, B. Aurescu, *Drept internațional contemporan*, ed. a II a revăzută și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, pp. 73-145.

⁴ *Idem*, p. 8.

⁵ S-au dezvoltat și alte ramuri ale diviziunii dreptului internațional public, cum ar fi: dreptul internațional economic, dreptul internațional al mării, dreptul internațional al muncii, dreptul penal internațional, dreptul internațional al aerului, dreptul internațional al cosmosului.

⁶ A se vedea, A. Bolintineanu, A. Năstase, B. Aurescu, *op. cit.*, p. 8.

⁷ *Idem* 1.

⁸ Despre dezvoltarea acestor criterii tradiționale, în măsura în care au fost completate și abandonate, ca și despre tendința de publicizare a dreptului privat, a se vedea, N. Popa..., *op. cit.*, pp. 70-73. De asemenea,

3.3. Ramurile dreptului

Dreptul public cuprinde, totalitatea normelor juridice care reglementează pe de o parte, raporturile dintre stat și cetățenii săi (dreptul public intern) și pe de altă parte, raporturile dintre state, în cadrul societății internaționale (dreptul internațional public).

Subiectele raportului de drept public (intern) sunt **statul** care reprezintă colectivitatea și care îi apără și interesele, de altfel, prin intermediul autorităților publice (prin intermediul organelor sale) și **persoana fizică sau juridică**. Raportul de drept public este un raport de subordonare, de autoritate, de putere, în care persoana fizică sau juridică (după caz) sub aspect juridic, este subordonată față de stat. Prin urmare, caracteristica dreptului public este aceea că părțile se află pe poziție de subordonare. *Spre exemplu, într-un raport de drept financiar, părțile sunt organul de impozitare (reprezentant al statului) și persoana impozabilă (fizică sau juridică). Organul financiar, investit cu această autoritate, procedează la calcularea și fixarea impozitului asupra subiectului impozabil, la inițiativa sa unilaterală. Persoana impozabilă este, astfel, subordonată în privința obligației de plată a impozitului (sau taxei, după caz) organului fiscal (reprezentant al statului).* Se poate afirma că normele dreptului public pun în lumină și apără interesul general (colectiv), statal¹. Normele de drept public sunt ocrotite de autoritățile publice din oficiu.

Din dreptul public, fac parte, în principal, următoarele ramuri de drept²: constituțional, administrativ, financiar, fiscal, penal, procesual penal etc.

- **Dreptul constituțional** cuprinde ansamblul principiilor și normelor juridice ce reglementează organizarea social-economică a societății, organizarea și competențele autorităților statului, relațiile dintre acestea și cetățeni, sistemul electoral, drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor. Principalul izvor al dreptului constituțional este Constituția, adică legea fundamentală a statului³.

- **Dreptul administrativ** cuprinde ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale privind constituirea, organizarea și funcționarea autorităților și instituțiilor administrației publice și a altor autorități publice sau de interes public, în regim de putere publică, responsabilitatea administrației în relațiile sale cu mediul social și politic extern precum și statutul funcționarilor publici⁴; prin actele emise de organele administrației de stat se pun în aplicare dispozițiile legii.

- **Dreptul financiar** cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile de constituire, repartizare și utilizare a fondurilor bănești ale statului și ale instituțiilor publice, destinate satisfacerii sarcinilor social-economice ale societății⁵.

această diviziune a dreptului își găsește originea încă în dreptul roman: ius publicum și ius privatum. Această diviziune are în vedere, după cum am arătat în text și dreptul internațional; a se vedea în acest sens pe larg, N. Popa, *Drept public, drept privat*, în RDP nr. 1-2, 1997.

¹ Normele de drept public sunt apărute de autoritățile publice din oficiu (și nu numai la sesizarea celui interesat); a se vedea în acest sens, B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *op. cit.*, p. 24.

² *Idem.*

³ Constituția cuprinde reglementări referitoare la: principii generale (art. 1-14), drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor (art. 15-60), autoritățile publice (art. 61-134), economia și finanțele publice (art. 135-141), Curtea Constituțională (art. 142-147), integrarea euroatlantică (art. 148- 149), revizuirea Constituției (150-152), dispoziții finale și tranzitorii (art. 153-156).

⁴ A se vedea, I. Corbeanu, *Drept administrativ*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 45 (și autorii citați acolo).

⁵ A se vedea, D.G. Șaguna, *Drept financiar și fiscal*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 71.

- **Dreptul fiscal** cuprinde ansamblul de norme juridice care reglementează raporturile juridice care se nasc în procesul administrării impozitelor și taxelor de la persoanele fizice sau juridice, care obțin venituri sau dețin bunuri impozabile ori taxabile, ori realizează cheltuieli care intră în sfera de aplicare a impozitelor¹.

- **Dreptul penal** cuprinde ansamblul de norme juridice care incriminează faptele sociale cu un grad de pericol social ridicat, denumite infracțiuni, pedepsele aplicabile infractorilor și alte sancțiuni de natură penală ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte.

- **Dreptul procesual penal**, cuprinde ansamblul normelor juridice ce reglementează desfășurarea procesului penal atât în faza urmăririi penale, cât și în faza judecătii.

Dreptul privat cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile juridice aplicabile particularilor (subiecte de drept, persoane fizice sau persoane juridice), aflate pe poziție de egalitate juridică, fie în limitele aceluiași stat (drept privat intern) fie, în parte, și din alte state (drept internațional privat). Spre deosebire de normele juridice de drept public care sunt apărute de autoritățile publice din oficiu, normele de drept privat sunt apărute numai la sesizarea părții interesate, căreia i s-a încălcat un drept subiectiv².

Dreptul privat cuprinde, în principal, următoarele ramuri de drept: civil, comercial, al familiei, al muncii etc.

- **Dreptul civil** cuprinde ansamblul de norme ce reglementează raporturile patrimoniale și pe cele nepatrimoniale dintre persoane (fizice sau juridice), ca subiecte de drept civil, aflate pe poziție de egalitate juridică³. Sub acest aspect dreptul civil vizează:

- acte sau fapte juridice între simpli particulari (și se referă la persoane, bunuri și patrimoniul în ipostaza lor statică), respectiv, raporturi de familie, de moștenire, de drepturi personale (patrimoniale sau nepatrimoniale), de acte juridice din domeniul agriculturii (spre exemplu, arenda), de contracte de vânzare-cumpărare, de schimb sau locațiune⁴, de asemenea,

- raporturi dintre simpli particulari, în calitate de consumatori și profesioniștii comercianți (care desfășoară activități de producție, de comerț și de prestări servicii, respectiv, activități cu scop lucrativ), privite doar din perspectiva consumatorilor.

Izvorul dreptului civil este Codul civil, care „este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli ce constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale” (art. 2 Cod civil).

Rezultă că dreptul civil este principala ramură de drept privat. Iar în privința raporturilor dintre dreptul civil și celelalte ramuri de drept privat, dreptul civil este dreptul comun, aspect întărit de altfel și de Codul civil în art. 2, „celelalte ramuri” fiind vizate prin expresia „pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale”.

¹ A se vedea, D. Șova, *op. cit.*, p. 31; prin urmare, deși autorul precizează ca fiind „o viziune superficială” plasarea dreptului fiscal în sfera dreptului public, considerând-o ca fiind o materie de confluență a ramurilor de drept public și privat, aspect pe care-l considerăm valabil pentru multe ramuri de drept în funcție de aprecierea preeminenței elementului de drept public sau de drept privat, în lucrarea de față avem în vedere, însă „chiar punctul de vedere al poziției de supraordonare a autorității fiscale în relațiile de impunere cu subiectul pasiv al raportului juridic fiscal” prin acceptarea ideii „că autoritatea fiscală este purtătorul autorității publice în ce privește colectarea impozitelor și taxelor”.

² A se vedea, B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *op. cit.*, p. 24.

³ A se vedea dispozițiile art. 1 Cod civil care reglementează obiectul acestuia și care se identifică din această perspectivă cu obiectul de studiu al dreptului civil.

⁴ A se vedea G. Piperea, *Drept comercial. Întreprinderea*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, pp. 7-8.

2. Dreptul comercial cuprinde ansamblul de norme juridice ce reglementează raporturile juridice la care participă comercianții, în calitatea lor de profesioniști¹. Sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere [art. 3 alin. (2) Cod civil]². Raporturile menționate sunt guvernate de Codul civil, reprezentând dreptul comun în materia dreptului privat, urmând ca acestea să se completeze în privința reglementărilor cu legile comerciale în vigoare (*spre exemplu, Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale*³, *O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale*⁴, *Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței*⁵ etc.).

3. Dreptul familiei cuprinde normele care reglementează raporturile ce rezultă din căsătorie, rudenie, filiație, adopție, precum și normele privind ocrotirea minorilor și a celor lipsiți de capacitate ori cu capacitate restrânsă⁶.

4. Dreptul muncii cuprinde normele ce reglementează raporturile sociale de muncă născute din contractul individual de muncă dintre patroni și salariați, precum, raporturile dintre cel ce angajează și angajat, referitoare la: felul muncii, locul de muncă, drepturile și obligațiile părților, salarizarea, răspunderea materială și disciplinară, pregătirea profesională, protecția și igiena muncii, respectiv, jurisdicția muncii⁷. Dreptul muncii cuprinde în subsidiar și norme de drept public care urmăresc protecția salariaților⁸.

3. 4. Caracterul interdisciplinar al normelor juridice aplicabile în afaceri. Noțiunea de afacere și de dreptul afacerilor

✓ Noțiunea de afacere nu este precizată nici în lege, nici în jurisprudență, de aceea vom face referire la „afacere” în sensul utilizării sale în limbaj curent, ce corespunde chiar și din punct de vedere juridic - în cea mai mare parte - cu toate semnificațiile sale, considerate însă complementare, definiției Dicționarului explicativ al limbii române.

În primul rând, noțiunea de *afacere* provine **de la verbul a face (ceva anume), a întreprinde (o acțiune)**.

În al doilea rând, acțiunea propriu-zisă *de a face ceva* se completează cu, semnificațiile din DEX, ce reprezintă cuvintele cheie care definesc noțiunea de afacere, și anume:

- **tranzacție financiară**, comercială sau industrială bazată, de obicei, pe **speculă** sau pe speculații;
- **întreprindere** cu rezultat favorabil;

¹ A se vedea S.D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11 (și operele citate acolo).

² Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități autorizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu ca scop obținerea de profit [art. 3 alin. (3) Cod civil].

³ Legea nr. 31/1990 a fost republicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004 și ulterior modificată și completată.

⁴ O.U.G. nr. 44/2008 a fost publicată în M. Of. nr. 328 din 25 aprilie 2008.

⁵ Legea nr. 85/2006 a fost publicată în M. Of. 359 din 21 aprilie 2006, a fost consolidată prin Legea nr. 25/2010.

⁶ Codul civil reglementează în Cartea a II-a (art. 258-534) „Despre familie”. Dispozițiile referitoare la raporturile de familie se completează cu dispozițiile art. 607-619 Cod procedură civilă (referitoare la divorț).

⁷ A se vedea, B. Ștefănescu, R. Dimitriu (Coordonatori), *op. cit.*, p. 25; Brândușa Vartolomei, *Dreptul muncii pentru învățământul economic*, Ed. Economică, 2009, București, pp. 13-14.

⁸ *Idem*.